

דבר העורך

אַרְץ נַחְלֵי מַיִם עֵינַת וְתַהֲמַת יְצָאִים
בַּבְּקָעָה וּבַהַר

מידע למטייל: במעיינות המצויים כיום קיימים חששות הלכתיים עצומים. גם מעיין הנראה טבעי ופשוט, עלול להכיל בעיות כשרות הפוסלות אותו לטבילה, ורק מומחים בתחום יכולים להכריע האם הוא כשר לטבילה כדיון.

כפי שמעורר הג"ר אברהם יעקב גולדמיץ שליט"א בשיעוריו, ניתן להשיג במערכת 'הילכתא' את הקונטרסים "טבילה במעיינות" (ב' חלקים) שחיבר בנושא. כמו כן ניתן להשיג במערכת 'הילכתא' ובמערכת 'קול הלאון' מצגות בליווי המחשות, בהן הוא מבאר בטוב טעם את מכלול הסוגיות והחששות שיש במעיינות.

וכך הוא כותב בהקדמה לקונטרס "טבילה במעיינות" (חלק א'):

בירור כשרות מעיין לטבילה הוא דבר מורכב שאינו פשוט כלל. דיני מקוואות אינם מסורים לכל אדם, אלא לרבנים מומחים גדולים בתורה וביראה, שכן הלכות מקוואות הן מן ההלכות המורכבות ביותר בתורה, מלאות דקויות והבחנות דקות בין כשר לפסול, ודורשות מומחיות מיוחדת, הכרת המציאות, ניסיון ותשומת לב לפרטים רבים.

ומצטט את דברי בעל הפלא יועץ (חסד לאלפים ו"ד סימן רא סעיף א'), שפרטי דיני מקוואות "רבו כמו רבו", ולכן לא העלה אותם בספרו, כי הם "מסורים לחכמים די בכל אתר ואתר, לפקוח עיניהם שיהא המוקה כשר כדינו וכמשפטו על פי התורה".

וכן מזהיר בקיצור שולחן ערוך (סימן קסב סעיף ד'), שאין לעשות מקוה אלא על ידי רב מומחה גדול בתורה וביראה, וכל שינוי קטן מחייב שאלת חכם.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'טבילת ידים לסעודה'

על טְבִילַת יָדַיִם

תקציר הסדרה: גיליון 512 - 'נטילת ידים לסעודה'; גיליון 513 - 'אין לו מים לנטילת ידים'; גיליון 514 - 'כלי לנטילת ידים בדרך'. הגיליון שלפנינו 515 - בנושא 'טבילת ידים לסעודה'. ובהמשך לכך יעסוק הגיליון הבא 516 - בנושא 'טבילת ידים בים'.

הטובל ידיו בנהר, במעיין או בים - באילו תנאים יוצא ידי חובת נטילת ידים לסעודה? האם צריך ניוגוב לאחר הטבילה?

משתתפים אנו בצערו ובאבלו של ידידנו
ושותפנו היקר והנכבד

הג"ר צבי קנול שליט"א

העומד לימין עולם התורה והפצת הגליונות במשך שנים רבות, ומסייע ביד רחבה ובנפש חפיצה לפעילות "הילכתא" ולהפצת גיליון "עומק הפשוט" בקרב רבבות אלפי ישראל

בצער רב אנו משגרים בזאת כוס נתחומין על פטירת אמו היקרה והנאצלת

האשה החשובה מרת מרטה קנול ע"ה

בת הר"ר יששכר דב המלי זצ"ל

אשת חיל רגולה, אשר עמדה לימין בעלה הג"ר שרגא פייבל קנול זצ"ל בנאמנות ובמסירות בכל מפעלי התורה והחסד בישראל

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא תוסיפו לדאבה עוד

ויהי רצון שתזכו תמיד להרבות כבוד שמים, להגדיל תורה ולהאדירה

נלב"ע יום רביעי פרשת בהר בחוקותי י"ט אייר תשפ"ו ת.נ.צ.ב.ה.

לשתיית בהמה, מכל מקום כשרים לטבילת ידים (משנה ידים פרק א משנה ג).

ב. מים חמים: חמי טבריה פסולים לנטילה, משום שמים חמים פסולים לנטילת ידים, אך כשרים לטבילת ידים (גמ' חולין דף קו.).

ג. פעם אחת: לא צריך לטבול את הידים פעמיים, משום שהמים אינם נטמאים ואין צורך להסירם (שו"ע סימן קנט סעיף יט, משנ"ב ס"ק צד).

ד. אין צריך להגביה: אין צריך להגביה את הידים לאחר הטבילה, כי המים אינם נטמאים ואין חשש שהמים יחזרו ויטמאו את הידים (שו"ע שם).

ה. ניגוב: אין חובה לנגב את הידים לאחר טבילת ידים (שו"ע סימן קנח סעיף יג; סי' קנט סעיף יט).

והביא המשנ"ב (סימן קנח ס"ק מו, סימן קנט ס"ק צד) שני טעמים בדבר; **הבית יוסף** מבאר שבטבילה אין מים טמאים ולכן אין צורך בניגוב. ולפי זה גם כשאין המים טמאים, כגון כשנוטל ביותר מרביעית - אין חיוב ניגוב.

אמנם **המהרש"ל** סובר שטעם הניגוב הוא משום מיאוס, ולכן גם כשאין המים טמאים, כגון כשנוטל ביותר מרביעית - יש חיוב ניגוב. ורק בטבילת ידים אין צורך, כשם שאין מנגבים לאחר טבילת כל הגוף.

וחידש **המגן אברהם** (סימן קנח ס"ק יח), שאם דעתו קצה באכילה בלא ניגוב - חייב לנגב משום מיאוס. **ובשונה הלכות** (סימן קנח ס"ק ט) מביא בשם **החזו"א** (סימן כה ס"ק י). שיש להחמיר לנגב גם בטבילת ידים.

וכן כתב **הערוך השולחן** (סימן קנח סעיף יז), שלא ראינו מעולם לאכול בידיים לחות, והוא דבר מכווער, ולכן גם הניגוב נחשב בכלל המצוה, ומברך קודם הניגוב כדי שיהיה 'עובר לעשייתך'.

3. נביעת מי מעיין

שיעורי חז"ל: לאמור מקור הדין של טבילת ידים הוא מטבילת כל גופו, מכל מקום לשיטת כמה פוסקים אפשר להקל בטבילת ידים יותר מטבילת הגוף ומטבילת כלים, לגבי כמות המים הנצרכת, וכשרות מים שאובים.

במקווה של מים מכונסים שאינם נובעים - מי גשמים או הפשרת שלגים, קבעו חז"ל שיעורו לטבילת אדם שיהיה בו ארבעים סאה מים, והוא השיעור שכל גופו של אדם עולה בו.

אבל לגבי מעיין - שהם 'מים חיים' ויש בהם כמה

האם ניתן לטבול ידים בשולית של מי גשמים? ומה נוסח הברכה הראוי - "על נטילת ידים" או "על טבילת ידים"?

1. גם טבילת ידים מועלת

קל וחומר: מבואר **במשנה** (ידים פרק א משנה ג), **ובתוספתא** (מקוואות פרק א הלכה ו), **ובגמ'** (חולין דף קו. חגיגה דף יח:), שעיקר תקנת חז"ל היא נטילת ידיים לסעודה, אולם הוסיפו וחידשו חז"ל שגם טבילת ידים מועילה לטהר ולקדש את הידיים לסעודה, בדומה לנטילת ידים.

ומבואר בגמ' שהוא קל וחומר, אם טבילת הגוף במים מועילה לטהר את כל גופו, קל וחומר שטבילת הידיים מועילה לטהר את הידיים.

אפילו לחצאין: פעולת הטבילה פועלת את אותה פעולה שפועלת הנטילה, ולכן ניתן לטהר יד אחת באמצעות טבילה, ואת היד השניה באמצעות נטילה. ואם טבל יד אחת במעיין או במקוה, ואת השניה נטל בכלי, בין אם הקדים את הטבילה ובין אם הקדים את הנטילה - ידיו טהורות (שו"ע סימן קנט סעיף יח).

בספר **מאיר עוז** (חלק ז עמוד 154) מביא מחלוקת **ראשונים** כשיש לפניו אפשרות ליטול בכלי או לטבול - מה עדיף? ומביא מדברי **החיי אדם** (כלל לט סעיף ט), שכתב "אם אין לו כלי - מותר לטבול ידיו במעיין או במקוה", מוכח שעדיף נטילה בכלי, שכן עיקר התקנה היא ליטול ידים, אלא שגם טבילת ידים אינה גרועה מנטילת ידים.

יש להעיר, שמצינו מעלה מיוחדת בטבילת ידים, לגבי טבילת ידים קודם אכילת קדשים (שלמים לישראל או חטאת ואשם לכהנים), ושם תקנו חז"ל טבילת ידים דווקא, ולא מועיל בהם נטילת ידים (רש"י חגיגה דף יח: ד"ה ולקדשו), ומוכח שטבילת ידים נחשבת בדרגה גבוהה יותר מנטילת ידים.

2. קולות בטבילת ידים

טבילת ידים קלה יותר מנטילת ידים בכמה דברים:

א. מים הפסולים לנטילה: טבילת ידים מועילה אפילו במים שאין מועילה בהם נטילה, כגון מי מקוה או מעיין שנפסלו משתיית בהמה (מים עכורים או שצבעם השתנה ואינם צלולים), למרות שלנטילה צריך מים הראויים

ונקט **בביאור הלכה** בשעת הדחק, המקל יש לו על מי לסמוך, כי השו"ע היקל, וגם הרמ"א החמיר רק לכתחילה. אך אם מתאפשר לו לשוב וליטול ידים כדון או לטבול בארבעים סאה - יעשה כן, כי רוב הראשונים סוברים שצריך ארבעים סאה, וללא ברכה.

5. מי גשמים 'זוחלין'

אם מי הגשמים 'זוחלין', דהיינו שאינם עומדים במקום אחד אל זורמים וניגרים - ויש בהם ארבעים סאה, לדעת **השו"ע** (סימן קנט סעיף טו) **והמשנ"ב** (ס"ק פז) יש להסתפק אם מועיל לטבילת ידים, שהרי מי גשמים אינם מטהרין ב'זוחלין' אפילו יש בהם ארבעים סאה אלא במכונסין, ולכן יחזור ויטול ידיו בלי ברכה. מאידך לדעת **הגר"א** לכל הדעות אין לטבול את הידים במי גשמים 'זוחלין'.

וכתב **בכף החיים** (ס"ק פה) שלא יברך על טבילה כזו, אלא יטבול ידיו בלא ברכה, וגם יכרוך ידיו במפה.

6. מים שאובים בקרקע

מחלוקת ראשונים: נחלקו **הראשונים**, והובא **בשו"ע** (סימן קנט סעיף טז) האם אפשר לטבול ידים בארבעים סאה מים שאובים בקרקע; לדעת **הרמב"ם** (פרק ו הלכה ב) אין לטבול ידים במים שאובים.

ואילו **הראב"ד** מיקל ומתיר לטבול ידים במים שאובים, בתנאי שהמים מחוברים לקרקע ואינם בתוך כלי, אבל אם המים נמצאים בתוך כלי גם לשיטת **הראב"ד** פסול לטבילה (משנ"ב ס"ק פט). וכתב **הבאר** **הלכה** (ד"ה ולהראב"ד) שהעיקר לדינא כסברת **הרמב"ם** שאין מטבילין.

והוסיף **הבית יוסף** ונפסק **בשו"ע**, שגם לשיטת **הרמב"ם** יש להתיר לגבי נטילת ידים כאשר המים השאובים נמשכו על גבי הקרקע, ולסמוך על הדעה הדחוקה שלא נוהגים כמותה לגבי דיני מקוואות 'שאובה שהמשיכה כולה - כשרה' (גמ' תמורה דף יב: רמב"ם הלכות מקוואות פרק ד הלכה ט).

7. כיצד מברכין על הטבילה?

ברכה כהלכה: כאשר אדם צריך ליטול את ידיו לטעודה, והוא מקיים זאת על ידי טבילת ידים במים, נחלקו הראשונים איזו ברכה עליו לברך; לדעת **התוספות**, **הסמ"ג**, **המרדכי** (פרק אלו דברים סימן רב)

קלות, כגון שמטהר גם כאשר 'זוחלין' למרחוק, נחלקו הראשונים בשיעור המים, לדעת **תוס'** (פסחים דף יז: ד"ה אלא) **והרא"ש** (הלכות מקוואות סוף סימן א) וכך נוקט **המשנ"ב** (ס"ק עט), גם במעייני צריך ארבעים סאה. ואילו לדעת **הרמב"ם** (הלכות ברכות פרק ו הלכה ה, הלכות מקוואות פרק ט הלכה ו), **והראב"ד** (בעלי הנפש ריש שער המים), במעייני מספיק מים שיכסה את כל גופו כאחת - אפילו הם פחות מארבעים סאה.

ולגבי טבילת ידים - הכרעת **הבית יוסף** ו**השו"ע** (סימן קנט סעיף יד) וכן ביאר **המשנ"ב** (ס"ק עט) שבטבילת ידים במעייני כיון שטבילת ידים הוא רק מדרבנן, הולכים לקולא ואין צורך בארבעים סאה, וגם כמות קטנה של מים יכולה לטהר - בתנאי שיש מספיק מים לכסות את שתי ידיו בבת אחת, ואף שכשר לטבולן אחת אחת, מכל מקום צריך שיהיה שיעור מים הראוי לטבילת שתי הידים בבת אחת.

אבל **הכף החיים** (ס"ק פא) מחמיר שצריך ארבעים סאה גם בטבילה במעייני.

4. טבילת ידים במקווה

מחלוקת הפוסקים: כתב **הבית יוסף** (סימן קנט), לגבי טבילת ידים במקווה נחלקו הראשונים: לדעת **רש"י** (חולין דף קו. חגיגה דף יח:), **והרמב"ם** (פירוש המשניות מקוואות פרק א משנה ז, הלכות ברכות פרק ו הלכה ה) **והמרדכי** (פרק אלו דברים סימן רב), טבילת ידים כשרה רק במקווה של ארבעים סאה (0.574-0.332 מ"ק), לשיטות השונות) לפחות, כמו לגבי טבילת אדם.

לעומתם לדעת **רבנו יונה** (ברכות פרק אלו דברים דף מא. ד"ה ונראה למורי) **והרשב"א** (חולין דף קו. ד"ה חמי האור) בטבילת ידים מספיק רביעית מים (150-86.4 מ"ל, לשיטות השונות), כיון שכל חיוב נטילת ידים הוא מדרבנן, לא החמירו בטבילת ידים להצריך ארבעים סאה כפי שהחמירו רבנן בטבילת כלים אטו טבילת כל גופו.

להלכה נפסק **בשו"ע** (סימן קנט סעיף יד) שנוקטים כדברי המיקל ומספיק לטבול במקווה של רביעית מים, אולם **הרמ"א** חולק שלכתחילה ראוי להחמיר ולטבול דוקא במקווה שיש בו ארבעים סאה.

וממילא, אין להניח בפשטות שכל "מעייני טבעי" כשר לטבילת הגוף, כי אם כאשר הווייתו על ידי טהרה. ואין להקל בזה בלי בירור יסודי אצל גורם הלכתי מוסמך הבקי בתחום המקוואות והמעיינות, שכן הפסולים מצויים הרבה יותר ממה שחושבים. והעצה הטובה ביותר לגבי נטילת ידים לסעודה היא ליטול על ידי ספל מן המעיין.

בין הבעיות המצויות:

א. רוב המעיינות שלנו הם לא מעיינות גמורים, ואין להם דין מים חיים המטהרים ב'זוחלין', אלא מי תמציות המטהרים ב'אשבורן' (ערוך השלחן יו"ד סימן רא סעיף קו, שו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קלו).

ב. בנהר אין המים מטהרין ב'זוחלין' שמא רבו 'נוטפין' על ה'זוחלין' (שבת דף סה: נדרים דף מ. בכורות דף נה:).

ג. כאשר רוב המים הם מי גשמים ולא מי מעיין, נחלקו הפוסקים האם כשר לטבילה כאשר הרוב הם מי גשמים (יו"ד סימן רא סעיף ב).

ד. אם בחור הניקוז התקינו ברז, כפי שמצוי מאוד, המקום פסול אפילו לטבילת עזרא, מפני שכל המים גרורים על גבי כלי ("אביק שבמרחץ" מקוואות פרק ו משנה י בפירוש הר"ש).

ה. כאשר ישנו חור ניקוז עם פקק המקבל טומאה ואין לו בית קיבול, למקוואות פסול (סתם ויש אומרים בשו"ע יו"ד סימן רא סעיף נ, ט"ז שם ס"ק פ, וכן נקטו גדולי הפוסקים לדינא), לנטילת ידים דרבנן לכאורה אפשר להקל (כדעת הש"ך שם ס"ק קמ).

ו. בהרבה מעיינות יש צינור של מים שאובים המזרים מים למעיין. משום שאין מספיק נביעה טבעית ורוצים שהמעייני ימשיך לזרום כל הזמן (ראה מקוואות פרק א משנה ז, מטהר ב'אשבורן' ולא ב'זוחלין', אם באמת יש שם מעיין כלשהו), ונחלקו הפוסקים האם מים שאובין כשרים לטבילת ידים, והכרעת הביאור הלכה (סימן קנט ד"ה ולהראב"ד) שאין מטבילין בהם את הידים.

ז. פעמים רבות באמצע זרימת המים, המעיין עובר בתוך כלי - כגון צינור שיש בו בית קיבול, מד מים, ברז, או פילטר - והרי מעיין שעובר על גבי כלי - המים נפסלו כדין מים שאובים.

והטור, יש לברך "על טבילת ידים", שנוסח הברכה לפי סוג הפעולה שעושה, ואין מברכין "על נטילת ידים" אלא כשנוטל מן הכלי.

והוסף המרדכי, שאפשר לברך גם "על שטיפת ידים", כיון שמשמעות לשון שטיפה כוללת הן את הנטילה, שעליה נצטוינו, והן את הטבילה. אך אין לברך "על נטילת ידים", כיון שבפועל אינו נוטל את ידיו אלא טובלן במים, ולשון נטילה נתקנה על שם הכלי שנקרא נטלא (שו"ע הרב סעיף כד).

לעומתם, **הרשב"א** (פרק כל הבשר) ו**תלמידי רבנו יונה** סוברים שיש לברך "על נטילת ידים", משום שעיקר המצוה היא נטילת ידים, והטבילה אינה מצוה בפני עצמה אלא הדרך שבה מקיימים את חיוב הנטילה 'יש בכלל מאתים מנה', נמצא שמחמת חיוב הנטילה אנו מטבילין עכשיו את הידים.

להלכה, **השולחן ערוך** (סימן קנט סעיף כ) והרבה **אחרונים** נוקטים כדעת הרשב"א שיש לברך "על נטילת ידים". אולם **הרמ"א** נוקט כדעת התוספות שיש לברך "על טבילת ידים", או "על שטיפת ידים". וה**מג"א** (ס"ק לא) מחלק, הביאו **המשנ"ב** (ס"ק צז), כאשר המים כשרים גם לנטילה רגילה - יברך "על נטילת ידים" אף שטובל את ידיו, אך כאשר המים אינם ראויים לשתיית בהמה והם פסולים לנטילה וכשרים רק לטבילה - יברך "על טבילת ידים".

ואם נוטל ידו אחת, וטובל ידו השניה, לכל הדעות מברך "על נטילת ידים", כיון שידו אחת היתה בנטילה.

8. אַף מְעִין וּבוֹר מְקוּה מִים

מידע חשוב למעשה: טבילת ידים לסעודה במהלך טיולים במעיינות ובאפיקי הנחלים נראית פעמים רבות כדבר פשוט וטבעי, אך למעשה יש בה מורכבויות הלכתיות רבות מאוד, ובמקומות רבים קיים חשש שהמעייני כלל אינו כשר לטבילת הגוף.

וכמבואר **בגמ'** (זבחים דף כה:): אך מעיין ובור מקוה מים יהיה טהור, ודרשו חז"ל - הווייתו על ידי טהרה תהא. עיקר המקוה אינו רק מציאות המים, אלא הוויית המים בטהרה, כיצד המים מגיעים לבור הטבילה ומה מעמיד אותם.

וכתב **בעקידת יצחק** (שער סג) טוהר המקוה אינו הרחיצה והשטיפה, אלא העברת רוח הטומאה מעליו.

טבילת ידים: יש לברר לגבי כל פסול, מה דינו לגבי טבילת ידים, האם גדרי טבילת ידים שווים לדיני טבילת הגוף, או שמא בטבילת ידים הקלו יותר.

ובאופן שיש לו ספק בכשרות המעיין; לגבי ספק במציאות שאין לו אפשרות לברר באמצע הטיוול, מבואר בשו"ע (סימן קס סעיף יא), ספק מים שנעשתה בהם מלאכה, ספק אם יש בהם כשיעור, ספק טומאה, וכן ספק אם נטל ידיו - טהור.

וביאר המשנ"ב (ס"ק מז), שבספק אם נעשתה מלאכה מותר לטוול בהם אפילו לכתחילה כשאין לו מים אחרים. אבל ספק אם יש בהם כשיעור - מועיל רק בדיעבד לאחר שכבר נטל, אך קודם הנטילה אין זה נחשב ספק המתיר, כי מה שאינו יודע לברר אם יש בו כשיעור לא נחשב ספק.

טבילה במעינות

**הצעה דוגמא - חלק קטן מהמטות והחמטות
החברת אינה מקיפה את התשא**

מחייב קלובר זצ"ל פסל מקוה טרוח באחת היערות בגלל חששות המושבת המים מן המעין, ובמקור בגלל זה שאין צורך של רב תמיד חכם על כל החששות שנלולים לבוא וכן מן הרישוי אלישיב זצ"ל הדגיש את הצורך בביטוח על מקוואות.

לענין זה המטות בהרבה מאד מעיינות אשנים עם צרו טוב אבל בלי דוד בהלכות מקוואות, וכלי פיקוח של רב והתואות שהמקוואות האלו כסולים לעבירה גדולה ודומות אבוד במבוקי המטות מוכרת שיהיה פיקוח של רב תמיד חכם המומחה למקווי מקוואות, לא מספיק רצון טוב ודיעה בסיסית בהלכות.

ודאי שאי אפשר לטמון בפתם מקום שעוד להיות אתר טוילים ולעשות רשע, כאשר לא יודעים מירוש המוסקיים במלאכה. גם אם מובחר בפי מעין, יכול להיות שהמבוקי אותם מעיינות כסולים ועל בני כלים הכוונה, היתול ע"י מקבלי עוול כסולים ולפנימם מודבר במים שאובים מעיינות המים.

לגבי ספק בדיון, שאפשר לבררו אצל מי שבקי בהלכות מקוואות, לכאורה אין להקל אפילו בדיעבד, שכן גדולי האחרונים מחלקים בין סוגי הספקות, וספק חסרון בחכמה אינו מצטרף אפילו לספק ספיקא (ש"ך יו"ד סימן קס"ה ס"ה כללי ספק ספיקא אות לד, ט"ז יו"ד סימן צח ס"ק ו).

ובכדי להבין עד כמה הלכות טבילת ידים אינן דבר פשוט כלל - מומלץ לעיין בספרו של הג"ר שמואל פרץ שליט"א ארחץ בניקיון כפי כרח' המונה כ-550 עמודים העוסקים כולם בהלכות טבילת ידים לסעודה, ובו מאות פרטים, דינים, ספקות ומחלוקות הפזורים בדברי חז"ל והפוסקים. ניתן להשיג במערכת 'הילכתא'.

כמו כן ניתן להשיג במערכת 'הילכתא' את הקונטרסים **טבילה במעינות** (ב' חלקים) שחיבר הג"ר אברהם יעקב גולדמינץ שליט"א לבירור סוגיות אלו (מצורפות תמונות הקונטרסים).

טבילה במעינות (ב)

**הצעה דוגמא - מסדר דוגמאות
עם חספות והחמטות**

בנין קטן בצפונה של ארץ ישראל, היה נגלג מטוים קטנונית, חששי חרטים כמין כלים, ובגילגולו משמאים הכלים מים מן הנחל ושופכים לאחור אותם, ומטו נשכים למקוה. הנחל עבר בכלי הנחש שאובין.

כחן לחם מן הבית קטן: בני חמת, להיות שאינם בני תורה, טעו והיו טובלים בשאובה שהמשיכה כולה. ראוי לגזור בהם ולכופם שלא יקלו בכך, לא להתחוק בהם טעוהם ולעשות טניגון לבריהם, לא כבדק ולא במשפט... ראשו כן מרעה עצמם כעצת...

והנה בקיסטאנטינה יש מרחץ ובו מקוה תעשה ע"י נגלג כות, ואין טובליו בו עם היותם בני תורה. ק"ץ במקום שאינם בני תורה. וז"ל הוא אשר ישמכן עצמו לתעמיד מה שעשו מי שאינם בני תורה (ש"ת אבקה וכל סימן ג').

מקומות רחצה רבים, המבוססים על משינות מבעיית, הפכו לשאובים או התייזעו על ידי מקבל מטמא, ופוטלים רבים נוספים. בחבורת זו הבאתי מבחר דוגמאות לפסולים כאלו.

טורה המקיפה את הדיעה והשטימה, אלא העברת רוח הטומאה מעליו (עקדת יצחק שער טו).

משיב כהלכה

שאלה: האם ניתן לקיים נטילת ידיים לסעודה באמצעות טבילת ידיים בים?

בהמשך לגיליון הנוכחי: מים מלוחים, מרים או סרוחים - האם הם כשרים לנטילת ידיים ולטבילת ידיים? ומה נוסח הברכה בטבילת ידיים בים התיכון, בים הכנרת וכדומה: 'על נטילת ידיים' או 'על טבילת ידיים'?

מים שנמשכו מן הים לחוף ויש בהם מ' סאה, אך אינם מחוברים לים - כשרים לטבילה?

מקורות: שו"ע (סימן קנט סעיף כ, סימן קס סעיף ז-ט), פרי מגדים (אשל אברהם סימן קנט ס"ק לא),

שו"ע הרב (סימן קנט סעיף

כד), משנ"ב (סימן קס ס"ק

לח), חזו"א (או"ח סימן כג),

ארחות רבינו (חלק א עמוד

קנה), הגר"צ פלוגתא זצ"ל

(בין הזמנים עמוד יז).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא, הקוראים הנכבדים מוזמנים לשלוח תשובות להגדיל תורה ולהאדירה, מומלץ לצרף את פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד). התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

- ניתן להגיש תשובות באחת מהאפשרויות הבאות.
- קו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
- עמדות 'דרים פלוס' קופת 'הילכתא'
- חדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- בפקס מספר 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com

הגיליון הוקדש והונצח

לרגל יומא דהילולא של הרה"ק רבי מנחם מנדל ב"ר יוסף מרימנוב זי"ע נלב"ע י"ט באייר תקע"ה
זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

דינים העולים

א. **טבילת ידיים:** הטובל ידיו במעיין או בים - יוצא ידי חובת נטילת ידיים לסעודה, אפילו אין בהם מ' סאה, ובלבד שבמקום הטבילה יש

מים המכסים את שתי ידיו בבת אחת.

ב. **40 סאה:** הטובל ידיו במקוה -

נחלקו הפוסקים האם די במעט

מים במעיין או שצריך מ' סאה.

ולכתחילה יקפיד שיהיו במקוה מ' סאה, ואם לא היו - יחזור כשאפשר ויטול בלי ברכה.

ג. **זוחלין:** הטובל ידיו במי גשמים זוחלין - ספק אם עלתה לו טבילה, ולכן יחזור ויטול בלי ברכה.

ד. **שואבים:** מ' סאה של מים שאובים שבקרקע - אין מטבילין בהם את הידיים.

ה. **טבילה לחצאין:** נטל יד אחת בנטילה ויד אחת בטבילה - ידיו טהורות, ומברך על נטילת ידיים.

ו. **ניגוב:** המטביל ידיו אינו צריך שתי פעמים, ואינו צריך ניגוב או הגבהת ידיים, אמנם אם דעתו קצה עליו יש בזה משום מיאוס וצריך ניגוב. ויש מחמירים שבכל אופן צריך לנגב גם לאחר טבילה.

ז. **כיצד מברכין:** המטביל ידיו במעיין - לדעת השו"ע

מברך "על נטילת ידיים", לדעת הרמ"א מברך "על

טבילת ידיים", או "על שטיפת ידיים". להכרעת

המשנ"ב מברך "על נטילת ידיים", ורק כאשר המים

אינם ראויים לשתיית בהמה ולכן הם פסולים לנטילה

וכשרים לטבילה - מברך "על טבילת ידיים".

נושא הגיליון הבא:

'טבילת ידיים בים'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

זכות לימוד התורה תעמוד לעילוי נשמת ידידינו וחברנו היקר
הר"ר ישראל עמיחי ב"ר שלמה זצ"ל
נלב"ע כ"ה אייר
ת.נ.צ.ב.ה.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשוט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא

מענה אנושי: 02-5350-535 פקס: 02-6507-823

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...